

TANTÁRGYI TEMATIKA ÉS FÉLÉVI KÖVETELMÉNYRENDSZER

OTR1013 Magyarország története (1526-1790) Szeminárium, 2024-25/2. félév

A tantárgy teljesítésével a hallgató alapvető ismeretekkel rendelkezik a magyar nemzet, Magyarország és az európai civilizáció és Földünk legfontosabb régióinak múltjáról és jelenéről; képes a múlt és jelen társadalmi, gazdasági, politikai és kulturális folyamatairól, jelenségeiről többszempontú, tárgyilagos érveléssel alátámasztott véleményt alkotni, ezekkel kapcsolatos problémákat megfogalmazni; ismeri a közös magyar nemzeti, az európai, valamint az egyetemes emberi civilizáció kulturális örökségének, kódrendszerének legalapvetőbb elemeit. Negerősödik benne a nemzeti identitás és hazaszeretet érzése; büszke népe múltjára, ápolja hagyományait, és méltón emlékezik meg hazája nagyjairól; Megismeri a kurzus témájának a NAT, a kerettantervek és az érettségi követelményekhez való illeszkedését.

A foglalkozásokon történő részvétel tekintetében a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat (TVSz) rendelkezései az irányadók.

Félévi követelmény: gyakorlati jegy

Az értékelés módja, ütemezése:

1. Zárthelyi dolgozat megírása a félév végén.
2. Referátum tartása az órai foglalkozáson. A referátum része annak a bemutatása, hogy a NAT-ban, a kerettantervekben és az érettségi követelmények között melyek azok a fogalmak, adatok (lexikák) és esetleges fejlesztési feladatok, amelyek a választott témához kapcsolódnak.

A félévközi ellenőrzések követelményei:

1. A zárthelyi dolgozat érvényességének feltétele az 50%-ot jelentő ponthatár átlépése. (50.51 %) Az elégtelenre értékelt dolgozat pótlására a vizsgaidőszak folyamán kerül sor.
2. A referátumnak eleget kell tennie egy tudományos igénnyel elkészített előadás alapkövetelményeinek (önálló anyaggyűjtés, kutatómunka, megfelelő hivatkozási apparátus megléte, a felhasznált szakirodalom feltüntetése)

Szemináriumi témák:

Előkészület: A feladatok, a szemináriumi referátumok témáinak és az időrend megbeszélése. A kurzus témájának illeszkedése a NAT, a kerettantervek és az érettségi követelmények rendszeréhez

1. Magyarország három részre hullása (1526-1541)

Barta Gábor: Konzolidációs kísérlet Magyarországon a mohácsi csatavesztés után. In: Századok, 1977.

Uó.: A Sztambulba vezető út. (Gyorsuló idő sor.) Bp., 1983. 122-173.

Uó.: Adalékok az 1543. évi török hadjárat történetéhez. In: Hadtörténelmi Közlemények, 1993/3.

Uó.: Ludovico Gritti magyar kormányzósága (1531-34) In: Történelmi Szemle 1971/3- 4. vagy: Szakály Ferenc: Vesztőhely az út porában. (Labirintus sor.) Bp. 1986.

Káldy-Nagy Gyula: Szulejmán. Bp., 1971. 72-84.

Fodor Pál: A török hadsereg. In: História, 1986/3-4. 23-25.

Uó.: Magyarország és a török hódítás. Bp., 1991.

Perjés Géza: Szulejmán ajánlata. In: Seregszemle. Bp., 1999. 17-73.

Rázsó Gyula: A "ratio" I. Szulejmán háborúiban. In: História, 1979/4.

Uó.: A Zsigmond-kori Magyarország és a török veszély. In: Hadtörténelmi Közlemények, 1973/3.
Uó.: Buda, Bécs és Velence: Az európai - török viszony katonai és politikai problémái.
In: Hadtörténelmi közlemények, 1973/4.
Uó.: Hunyadi Mátyás török politikája. In: Hadtörténelmi közlemények, 1975/2.
Zombori István: Az 1532-es török hadjárat és V. Károly. In: Aetas, 2003/2.
Ágoston Gábor: Magyarország és az oszmán hódítás. In: Rubicon, 1991/4.
Szerémi György: Magyarország romlásáról. Bp., 1970.

2. Az erdélyi fejedelemség kialakulása, a Királyi Magyarország új kormánya; várháborúk Magyarországon

Barta Gábor: Az erdélyi fejedelemség megszületése. Bp., 1984.
Uó.: Az önálló erdélyi állam első országgyűlése. In: História, 1980/4.
Újváry Zsuzsanna: Nagy két császár birodalmi között. Bp., 1984. 5-34.
Rácz Lajos: Főhatalom és kormányzás az Erdélyi Fejedelemségben. Bp., 1980.
Szabó Péter: Az erdélyi fejedelemség. Bp., 1997.
Trócsányi Zsolt: Erdély központi kormánya 1540-1690. Bp., 1980.
Bodor György: Az 1562 előtti székely nemzetiségi szervezetről. In: Történelmi Szemle, 1983/2.
Marosi Endre: Török várostromok Magyarországon I. Szulejmán korában. In: Hadtörténelmi Közlemények, 1975/3.
Pálffy Géza: A török elleni védelmi rendszer története. In: Történelmi Szemle, 1996/2- 3.
Szántó Imre: A végvári rendszer kiépítése és fénykora Magyarországon 1541-1594. Bp.1980
Uó.: A török elleni védelmi rendszer története. In: Történelmi Szemle, 1996.
Hausner Gábor : Az egri vár diadala 1552. In: Hadtörténelmi Közlemények 2002/2.
Ember Győző: Az újkori magyar közigazgatás története Mohácstól a török kiűzéséig. Bp., 1946.
Benda Kálmán - Péter Katalin: Országgyűlések a kora újkori magyar történelemben. Bp., 1987.
Benda Kálmán: Abszolutizmus és rendi ellenállás az osztrák Habsburgok országaiban a XVI. században. In: Valóság, 1974.
ifj. Barta János: A Habsburgok és Magyarország a XVI-XVII. században. Debrecen, 1997.
Sára János: A Habsburgok és Magyarország. Bp., 2000. 213-240.

3. A három részre szakadt Magyarország gazdasága, társadalma

Ágoston Gábor: A hódolt Magyarország. Magyarország krónikája 6. Bp., 1992.
Szűcs Jenő: Vázlat Európa három történelmi régiójáról. (Gyorsuló idő sor.) Bp., 1983. vagy:
Pach Zsigmond Pál: A nemzetközi kereskedelmi útvonalak XV-XVII. századi áthelyeződéséről. In: Századok, 1968/5-6.
Dávid Géza: Magyarország népessége a 16-17. században. In:
Kovacsics József szerk.: Magyarország történelmi demográfiája. Bp., 1997. 141-171.
Hegyi Klára: Egy világbirodalom végvidékén. Bp., 1976. 61-158, 224-235.
Uó.: Török közigazgatás és jogszolgáltatás, magyar városi autonómia. In: Történelmi Szemle, 1985/2.
Szakály Ferenc: Határvédelem és társadalom a török korban. História, 1984/5-6.
Uó.: Mi tartotta meg a hódoltság magyarságát? História 1982/5-6.
Uó.: Mezőváros és reformáció. (Humanizmus és reformáció 23.) Bp., 1995.
Uó.: Magyar adóztatás a török hódoltságban. Bp., 1981. 9-10,44-140.
vagy: Hegyi Klára: Török berendezkedés Magyarországon. Bp., 1995. 39-69, 81-110, 118-163.
Káldy-Nagy Gyula: Harács-szedők és ráják. Török világ a XVI. századi Magyarországon. Bp., 1970.
Uó.: A budai szandzsák 1546-1590. évi összeírásai. Demográfiai és gazdaságtörténelmi adatok. Bp., 1985.
Újváry Zsuzsanna: A ponyvásszekértől a közjó szolgálatáig. (Tököly Sebestyén pályafutása). In: Hadtörténelmi Közlemények, 1992/3.

Ágoston Gábor: A hódítás ára. A magyarországi török végvárak őrsege, fenntartási terhei és a tartomány pénzügyi helyzete In: Hadtörténelmi Közlemények, 1998/2.

4-5. Erdély újjászületése és aranykora a tizenöt éves háború után (Bethlen Gábor és a Rákócziak)
Papp Klára – Jeney-Tóth – Annamária - Ulrich Attila (szerk.): Báthory Gábor és kora. Debrecen, 2009. (https://tortenelem.unideb.hu/sites/default/files/upload_documents/2009_bathory.pdf)

Báthori Gábor: Az Erdélyi Fejedelemség és a Porta politikai és katonai szövetsége Bocskai István és Bethlen Gábor fejedelemsége idején. Doktori (PhD) értekezés. Budapest, 2005. (https://www.uni-nke.hu/document/uni-nke-hu/bathori_gabor.pdf)

Oborni Teréz: Erdély fejedelmei. Bp., 2002.

Bocskai István végrendelete. In: Tarnóc Márton szerk.: Magyar gondolkodók a 17. században. Bp., 1979. 7-22.

Makkai László: Bethlen Gábor és a török. In: História, 1980/3.

Bethlen Gábor és kora. In: Századok, 1981/4.

Nagy László: A "Bibliás őrálló" fejedelem. Bp., 1984.

U.ő.: Magyar hadsereg és hadművészet a 30 éves háborúban. Bp. 1972. 14-64.

Piri Zoltán: Bethlen Gábor fejedelem útja a hágai szövetségbe. In: Történelmi Szemle, 1991/1-2.

Gebei Sándor: II. Rákóczi György lengyelországi hadjárata 1657. In: Hadtörténelmi Közlemények, 1992/2.

U.ő.: II. Rákóczi György erdélyi fejedelem külpolitikája (1648-1657). Eger, 1996.

B. Szabó János: II. Rákóczi György 1658. évi török háborúja. In: Hadtörténelmi Közlemények, 2001/2-3.

Péter Katalin: Zrínyi Miklós terve II. Rákóczi György magyar királyságáról. In: Századok, 1972./3.

U.ő.: Bethlen Gábor magyar királysága, az országegyesítés és a Porta. In: Századok, 1983/5.

Köpeczi Béla: Bethlen Gábor és állama. In: Századok, 1981/4.

6. Zrínyi Miklós és az 1663/64-es török háború

Bene Sándor - Hausner Gábor (szerk.): A Zrínyiek a magyar és a horvát históriában. Bp., 2007.

Oborni Teréz: Erdély fejedelmei. Bp., 2002.

R. Várkonyi Ágnes: Erdélyi változások. Az erdélyi fejedelemség a török kiűzésének korában 1660-1711. Bp., 1984.

Perjés Géza: Zrínyi és az 1663-64-es nagy török háború. Bp., 1989.

Zrínyi Miklós: Az török áfium ellen való orvosság. Bp., 1983.

Bene Sándor: Adalékok Zrínyi Miklós téli hadjáratának történetéhez. In: Hadtörténelmi Közlemények, 1993/3.

Fallenbüchl Zoltán: A császári sereg összetétele Magyarországon 1663-ban. In: Hadtörténelmi Közlemények, 1997/2.

7. A rendi szervezkedés és a kuruc mozgalom (1664-1685)

R. Várkonyi Ágnes: Thököly politikája és Magyarország esélyei a hatalmi átrendeződés idején. In: Hadtörténelmi Közlemények 2005/3. 363–399.

Barta János: Miért halt meg Zrínyi Péter? Bp., 1986.

Bene Sándor: Zrínyi, Frangepán, Nádasdy. In: Rubicon, 1995/6-7.

Köpeczi Béla - R. Várkonyi Ágnes: II. Rákóczi Ferenc. Bp., 1976. 11-44.

Benczédi László: Bécs és Sztambul között. In: História, 1983/4.

Péter Katalin: Magyarországi gályarabok 1674. In: História, 1981/4.

Köpeczi Béla: Magyarország a kereszténység ellensége. Bp., 1976. 13-29.

Kónya Péter: Az eperjesi véstörvényszék 1687. Eperjes - Bp., 1994.

Varga J. János: Válaszúton. Thököly Imre és Magyarország 1682-1684-ben. Bp., 2007.

U.ő.: Thököly Imre esztendeje: 1682. In: Történelmi szemle, 2005/3-4.
U.ő.: A török orientáció változatai Magyarországon. Wesselényi–Apafi–Thököly 1663–1683. In: Történelmi Szemle 2007/2. 289–297.
Seres István: Thököly Imre és Törökország. Bp., 2006.

8. Az ország felszabadítása (1683-1699)

Bebei Sándor: A karlócai béke kelet-európai összefüggései. In: Történelmi Szemle. 1999. 1-2. (https://epa.oszk.hu/00600/00617/00003/tsz99_1_2_gebei_sandor.htm)
Pach Zsigmond Pál: Mohácstól Buda visszavívásáig. In: Századok, 1986/5-6.
R. Várkonyi Ágnes: A törökvilág és a magyar külpolitika. (Gyorsuló idő sor.) Bp., 1975.
Rázsó Gyula: Királyok zsoldosai. In: História, 1984/5-6.
Perjés Géza: Hadsereg, háború, ellátás. In: História, 1984/5-6.
Borus József: Magyarország hadtörténete I. Bp., 1984. 308-329.
Fodor Pál: Korruptió az oszmán birodalomban. In: História, 1994/4.
Sugár István: A budai vár és ostromai. Bp., 1979. 167-260. vagy: ifj. Barta János: Budavár visszavétele. Bp., 1985.
R. Várkonyi Ágnes: Magyarország visszafoglalása 1683-1699. Bp., 1987.
U.ő.: Erdélyi változások. Bp., 1984.
Nagy László: A török világ végnapjai Magyarországon. Bp., 1986. 69-295, 387-394.
Szakály Ferenc: Trianon török kori gyökerei. In: História, 1990/3.
U.ő.: Mi veszett Mohács után? A magyarországi török uralom mérlege. In: Valóság, 1988/3.
U.ő.: Hungaria eliberata. Bp., 1986.

9. A Rákóczi-szabadságharc gazdasági és társadalmi alapjai, hadieseményei

Barta János: A kétfejű sas árnyékában. Bp., 1984. 21-36.
II. Rákóczi Ferenc kiáltványa. In: Tarnóc Márton szerk.: Magyar gondolkodók a 17. században. Bp., 1979. 269-310.
Köpeczi Béla - R. Várkonyi Ágnes: II. Rákóczi Ferenc. Bp., 1976. 89-252.
U.ő.: Pro libertate. Bp., 1976. 6-30.
U.ő.: A Rákóczi-szabadságharc és Európa. In: Századok, 1976/6.
U.ő.: Tanulmányok a kuruc szabadságharcok történetéből. Bp., 2004.
Borus József: Magyarország hadtörténete I. Bp., 1984. 339-399.
Papp Sándor: A Rákóczi-szabadságharc török diplomáciája. In: Századok, 2004/4.
Bánkúti Imre: Dokumentumok a szatmári béke történetéhez. Bp., 1991.
U.ő.: A kuruc függetlenségi háború gazdasági problémái 1703-1711. Bp., 1991.
U.ő. szerk.: Rákóczi hadserege. Bp., 1976. 9-43, 47-90, 331-333, 347-348.
Heckenast Gusztáv: A Rákóczi-szabadságharc tábornokai. In: Hadtörténelmi Közlemények, 1994/4.
Mészáros Kálmán: Hadseregszervezés és redukció a Rákóczi-szabadságharcban. In: Hadtörténelmi Közlemények, 1999/3.
U.ő.: Ráday Pál és a Rákóczi-szabadságharc. In: Századok, 2008/4.
U.ő.: II. Rákóczi Ferenc tábornokai és brigadérosai. A kuruc katonai felső vezetés létrejötte és hierarchiája, 1703–1711. Bp., 2006.
R. Várkonyi Ágnes: Rákóczi állama és az európai hatalmi egyensúly. In: Studia Caroliensia, 2004/3-4. 381-402.

10. Az ország újjászervezése a szabadságharc után

Gonda Imre - Niederhauser Emil: A Habsburgok. Bp., 1987., 104-114.
ifj. Barta János: A kétfejű sas árnyékában. Bp., 1984.
Benda Kálmán - Péter Katalin: Az országgyűlések a kora újkor magyar

történelmében. Bp., 1987.

Wellmann Imre: Újjátelepülés a török kor után. História, 1982/5-6.

Dávid Zoltán: Adatok a török hadjáratok okozta népességvesztéshez. Bp., 1967.

Ács Zoltán: Nemzetiségek a történeti Magyarországon. Bp., 1986. 142-178.

Ember Győző: A Habsburg Birodalom központi kormányzói 1711-1765.

Történelmi Szemle, 1975/2-3., 445-488.

Trócsányi Zsolt: Habsburg politika és Habsburg-kormányzat Erdélyben, 1690-1740.

Bp., 1988.

11. A felvilágosult abszolutizmus és a jozefinizmus

Kalmár János: Mária Terézia. (Sorsfordítók a magyar történelemben.) Bp., 2018.

Barta János: Mária Terézia. Bp., 1988.

H. Balázs Éva: A herceg. História, 1980/4.

ifj. Barta János: A kétfejű sas árnyékában. Bp., 1984., 146-154, 160-220.

U.ő.: A nevezetes tollvonás. Bp., 1978.

Kosáry Domokos: A történelem veszedelmei. Bp., 1987., 126-136.

Fejtő Ferenc: II. József. Bp., 1997.

Hajdú Lajos: II. József igazgatási reformjai Magyarországon. Bp., 1982.

Letölthető dokumentumok

Nemzeti Alaptanterv:

<https://magyarkozlony.hu/dokumentumok/3288b6548a740b9c8daf918a399a0bed1985db0f/megtekintes> (A Magyar Közlöny 2020. január 31-I (17.) száma; 5/2020. (I. 31.) Korm. rendelet)

Történelem kerettantervek: https://www.oktatas.hu/koznevelés/kerettantervek/2020_nat

Hatályos érettségi és vizsgakövetelmények:

https://www.oktatas.hu/koznevelés/erettsegi/altalanos_tajekoztatás/vizsgakövetelmények2017

Az érdemjegy kialakításának módja:

Az érdemjegy a zárthelyi dolgozat és a referátum súlyozott átlagából képződik.

Nyíregyháza, 2025. február 7.

dr. Szoboszlai György Csaba
főiskolai docens